

Research Paper

Investigating the dimensions of quality of life in informal settlements a case study the Urmia city

Asma Mozafari Niya^a, Ali Mosayyebzadeh^{a*}

^a Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning and Art, Urmia University, Urmia, Iran

ARTICLE INFO

Keywords:

Informal settlement,
quality of life,
organization,
neighborhoods,
Urmia city.

target

Received:

28 December 2021

Received in revised form:

1 March 2022

Accepted:

28 April 2022

pp.187-205

ABSTRACT

The rapid growth of urbanization and the tendency of villagers to migrate to urban environments have created the basis for the creation and expansion of the phenomenon of informal and unconventional settlements in the vicinity of cities and has made the concept of quality of urban life as one of the main concerns of urban management and planning more important than ever. In this regard, the main purpose of the current research is to measure and classify the dimensions of the quality of life of the residents of the informal settlements of the target neighborhoods in Urmia city and to provide solutions to organize and improve them. The research method is descriptive-analytical and in terms of the goal, it is applied-developmental. The data of the research has been collected with the procedures of documentary studies and questionnaire. Using the cluster sampling method, out of 31 informal settlements in Urmia city, 4 settlements of Islamabad1, Haji Pirlo, Islamabad2 and Tarzilo were selected as the target neighborhoods of the study. The questionnaire is designed from 36 objective and subjective indicators of quality of life, and using Cochran's general formula, a sample size of 400 people has been determined for each of the settlements. Finally, Excel, Spss and single-sample T-tests, analysis of variance and Duncan were used to analyze the data. The result of Duncan's test shows that the quality of life of the Tarzilo informal settlement is located on the first floor and has a medium to high status. The informal settlement of Islamabad 2 is located on the second floor and at an average level of quality of life. Also, the residences of Haji Pirlo on the third floor and in an average downward condition and Islamabad 1 on the fourth floor and at the lowest level of quality of life do not have suitable conditions. Therefore, the priority of the informal settlements of the target areas for planning and improving the quality of life of the residents by the managers and urban planners is the informal settlements of Islamabad 1, Haji Pirlo, Islamabad 2 and Tarzilo respectively.

Citation: Mozafari Niya, A., & Mosayyebzadeh, A. (2022). Investigating the dimensions of quality of life in informal settlements a case study the Urmia city. *Journal of Geographical Urban Planning Research*, 10 (1), 187-205.

<http://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2022.330045.1578>

*. Corresponding author (Email: a.mosayyebzadeh@urmia.ac.ir)

Copyright © 2022 The Authors. Published by University of Tehran. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

One of the most important issues of urbanization is 'informal settlement', which is the product of failed policies, poor management, inadequate laws, dysfunctional land market, weak financial systems, and fundamental lack of political will and causes social, economic, physical, cultural, security and environmental problems and finally, leads to a reduction in the quality of life in most of Iran's metropolises. Today, the discussion of the quality of life is considered as the key concept for developing plans, Evaluation of policies and programs of urban planners to improve quality of life indicators.*The city of Urmia is one of the largest cities in Iran, which faces the problem of marginalization in its body* and many problems such as unauthorized construction, environmental pollution, adverse cultural, social, economic, political affects the residents of Urmia. The aim of this research is to assess and classify the dimensions of quality of life of the residents of informal settlements in the target neighborhoods in the city of Urmia and to provide organizing strategies for their improvement.

Methodology

This research is descriptive-analytical in terms of method and applied-developmental in terms of purpose and quantitative and qualitative in terms of data type. Data collection was collected through documentary studies, field studies, and questionnaires. From 31 informal settlements in Urmia, 4 settlements of Islamabad1, Haji Pirloo, Islamabad2 and Tarzilo were selected by cluster sampling method and are considered as study neighbourhoods. Using Cochran's relation, 400 questionnaires have been determined as a sample size for each of the settlements. Therefore, 36 quality of life indicators are measured in 6 dimensions of Physical, facilities, facilities and services, transportation, economic and social. to analyze data from Excel and Spss softwares and analysis of variance, Duncan and t- tests were used.

Results and Discussion

The results of the T-sample of each sample

and the average quality of life of informal settlements are as follows: The results for Islamabad1 settlement show that the dimensions of physical and transportation with the average of 3.13 and 3.15 have received the highest score and the economic dimension with the average of 2.13 have received the lowest score and the average general quality of life of users of Islamabad1 ($M=2.77$) is lower than average and indicates the unsatisfactory condition of Islamabad1 informal settlement. In Haji Pirloo residence, they have the highest score after transportation with a score of 3.56 and the lowest score after facilities and services with a score of 2.56. The general condition of Haji Pirloo settlement ($M=2.92$) is also assessed as average. In Islamabad2, the facilities scored an average score of 4 with the highest score and the social dimension scored the lowest score of 2.60. Considering the average general condition ($M = 3.06$), it can be said that Islamabad2 settlement is in a moderate condition. In Tarzilo settlement, the facility variable has the highest average of 4.50 and the economic dimension has the highest score of 2.52 with the lowest score. The general condition of Tarzilo settlement has been evaluated with an average of 3.22 above the average level and it has a favorable condition. The Duncan test output to prioritize the quality of life dimensions of the target neighborhoods shows that all four informal settlements of the target neighborhoods in terms of housing and transportation (with the exception of Tarzilo neighborhood) that received above average averages are in relatively good condition. However, in economic terms and facilities and services, informal settlements are not in a good and satisfactory condition. In terms of facilities, Islamabad2 and Tarzilo settlements are in a very good condition due to above average averages, but Islamabad1 and Haji Pirloo settlements are not in good condition due to lack of sewerage system, which causes problems and pollution. Environmental issues and endangering the health of residents in neighborhoods and should be given priority in planning and attention by relevant organizations. In the social dimension, Tarzilo settlement is in a relatively good condition compared to other target areas, but Haji Pirloo settlement is in the middle level and Islamabad2 and

Islamabad1 are in a bad condition.

Conclusions

The final results of T and Duncan tests in all aspects of quality of life to prioritize the target areas, based on the Likert scale and with a theoretical average of 3, show that considering that the informal settlement of Tarzilo ($M = 3.22$) received an average above the average. It can be said that the quality of life of this settlement is in an average upward position and occupies the first floor of the Duncan table. The informal settlement of Islamabad2 is located on the second floor with a final average of 3.06 and is in a moderate condition in terms of quality of life. Also, Haji Pirloo informal settlements with an average of 2.92 on the third floor and in a downward average condition and Islamabad1 with an average of 2.77 on the fourth floor and according to the average below the average are at the lowest level of quality of life and status. Not suitable. Therefore, the prioritization of informal settlements in the target neighborhoods in order to plan and improve the quality of life of residents by managers and urban planners are informal settlements of Islamabad1, Haji Pirloo, Islamabad2 and Tarzilo, respectively. In the following, we will present effective executive policies.

Islamabad1: 1- Improving the social security of residents 2- Strengthening the employment of human resources 3- Controlling the physical development of the settlement 4- Improving the education and educational skills of adolescents and young people 5- Improving environmental quality

6- Managing scarce resources in the neighborhood.

Haji Pirloo: 1- Improving the environmental quality of the neighborhood 2- Promoting skills and specialized education for adolescents and young people 3- Government financial support 4- Laying the financial participation of neighborhood residents 5- Improving social security 6- Improving social services 7- Feasibility study of human resources 8- Strengthen the social cohesion of the settlement.

Islamabad2: 1- Improving social services 2- Promoting social security 3- Feasibility study of human resources.

Tarzilo: 1- Physical organization of space 2- Improvement of transportation 3- Promotion of social services.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work. Declaration of competing interest: none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

واکاوی ابعاد کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی مطالعه موردی: شهر ارومیه

اسماء مظفری نیا - گروه شهرسازی، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران
علی مصیب زاده^۱ - گروه شهرسازی، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

واژگان کلیدی:

سکونتگاه غیررسمی، کیفیت زندگی، ساماندهی، محلات هدف، شهر ارومیه.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۰/۱۰/۰۸

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۰/۱۲/۱۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۲/۰۸

صص. ۱۸۷-۲۰۵

رشد شتابان شهرنشینی و تمایل مهاجرت روستائیان به محیط‌های شهری زمینه ایجاد و گسترش پدیده سکونتگاه‌های غیررسمی و نامتعارف در مجاورت شهرها را بوجود آورده و مفهوم کیفیت زندگی شهری را به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی مدیریت و برنامه‌ریزی شهری بیش از پیش با اهمیت نموده است. در همین راستا مقصود اصلی پژوهش حاضر سنجش و طبقه‌بندی ابعاد کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف در شهر ارومیه و ارائه راهکارهای ساماندهی در جهت ارتقاء آنها می‌باشد. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف کاربردی-توسعه ای است. داده‌های پژوهش با رویه‌های مطالعات اسنادی، پرسشنامه گردآوری شده است. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، از ۳۱ محله سکونتگاه غیررسمی در شهر ارومیه، ۴ سکونتگاه اسلام آباد، حاجی پیرلو، اسلام آباد و طرزیلو به عنوان محلات هدف مورد مطالعه انتخاب شدند. پرسشنامه از ۳۶ شاخص ترکیبی عینی و ذهنی کیفیت زندگی طراحی شده و با استفاده از فرمول عمومی کوکران نمونه‌ای با حجم ۴۰۰ نفر برای هر یک از سکونتگاه‌ها تعیین شده است. در نهایت جهت تحلیل داده‌ها از Spss، Excel و آزمونهای T تک‌نمونه‌ای، تحلیل واریانس و دانکن استفاده گردید. خروجی آزمون دانکن نشان می‌دهد که کیفیت زندگی سکونتگاه غیررسمی طرزیلو در طبقه اول جای گرفته و از وضعیت متوسط رو به بالا برخوردار است. سکونتگاه غیررسمی اسلام‌آباد ۲ در طبقه دوم و در سطح متوسط کیفیت زندگی قرار دارد. همچنین سکونتگاه‌های حاجی پیرلو در طبقه سوم و در وضعیت متوسط رو به پایین و اسلام آباد در طبقه چهارم و در پایین‌ترین سطح کیفیت زندگی از شرایط مناسبی برخوردار نیست. بنابراین اولویت‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف جهت برنامه‌ریزی و ارتقای کیفیت زندگی ساکنان توسط مدیران و برنامه‌ریزان شهری به ترتیب سکونتگاه‌های غیررسمی اسلام آباد، حاجی پیرلو، اسلام آباد ۲ و طرزیلو می‌باشد.

استناد: مظفری نیا، اسماء و مصیب زاده، علی. (۱۴۰۱). واکاوی ابعاد کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی مطالعه موردی: شهر ارومیه. مجله پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، ۱۰ (۱)، ۱۸۷-۲۰۵.

 <http://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2022.330045.1578>

مقدمه

قرن ۲۰ و ۲۱ جهان شاهد رشد سریع شهرنشینی و افزایش ناگهانی زاغه‌ها بوده است به‌طوری که تنها ۱۳ درصد جمعیت جهان در ابتدای عصر صنعتی در شهرها زندگی می‌کردند (Das, 2015). این در شرایطی است که ۸۰۵ میلیون نفر در جهان از سوءتغذیه رنج می‌برند و نزدیک به ۸۰۰ میلیون جوان و نوجوان بی‌سوادند. همچنین دویلیارد و شش صد میلیون نفر به نیازهای اساسی نیز دسترسی ندارند (Husmann, 2016). شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران از سال ۱۹۶۰ میلادی به بعد شدت یافت. طی ۵۵ سال گذشته، نسبت شهرنشینی در ایران از ۳۱ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۷۴ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) بی‌آنکه زیرساخت‌های مورد نیاز به منظور جهش یکباره این جمعیت پیش‌بینی گردد (UN-HABITAT, 2011: XII). بنابراین مسائل و مشکلاتی چون فقر، افت کیفیت شاخص‌های کیفیت زندگی، ازدیاد بیکاری و غیره را به وجود آورده است. از مهم‌ترین مسائل شهرنشینی، سکونتگاه‌های فرودست شهری یا به تعبیر امروزی اسکان غیررسمی^۱ است که محصول سیاست‌های شکست خورده، مدیریت نامطلوب، سیستم‌های ضعیف مالی و فقدان اساسی اراده سیاسی هستند و باعث ایجاد مشکلات اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، فرهنگی، امنیتی و زیست‌محیطی و در نهایت افت کیفیت زندگی در اغلب کلانشهرهای ایران شده است (اسمایل پور، ۱۳۸۹). مفهوم کیفیت زندگی یک مفهوم چندبعدی است و باید توسط یک رابطه شبکه‌ای بین ابعاد مختلف نشان داده شود. این روابط با توجه به مکان و جوامع تعیین می‌شوند (El Din et al, 2013). مناسب‌ترین راه برای سنجش کیفیت زندگی، استفاده همزمان از شاخص‌های عینی و ذهنی آن است و نادیده گرفتن هر یک از این شاخص‌ها مشکلاتی را در برنامه‌ریزی به وجود می‌آورد (سالاری سردری و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۸).

شهر ارومیه که یکی از شهرهای نسبتاً بزرگ ایران و دومین کانون سکونتگاهی مهم در منطقه شمال غرب ایران به شمار می‌رود که در کالبد خود با معضل محلات حاشیه‌نشین مواجه است. حاشیه‌نشینی در ارومیه چالشی جدی برای مدیران شهری، نهادهای فرهنگی و اجتماعی تلقی می‌شود و رشد روزافزون جمعیت در این مناطق تهدیدی بحران‌زا در سال‌های آینده است. یکی از دلایل اصلی مهاجرت روستائیان به این شهر پیدا کردن کار و زندگی بهتر بوده است. سکونتگاه‌های غیررسمی اسلام آباد، حاجی پیرلو، اسلام آباد ۲ و طرزیلو از مهمترین سکونتگاه‌های مهاجرپذیر در شهر ارومیه می‌باشند و به عنوان محلات هدف جهت ساماندهی از سوی نهادهای مدیریت شهری در شهر ارومیه تایید و تصویب شده‌اند. اثرات نامطلوب فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و غیره از جمله آثار مخرب حاشیه‌نشینی هستند که بر روی ساکنان آن مناطق و ساکنان شهر ارومیه هستند که با وجود دریافت خدمات در بسیاری موارد باری بر روی دوش مدیریت شهری بوده و کیفیت زندگی در شهر ارومیه را پایین می‌آورد. به همین دلیل بررسی و سنجش ابعاد کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی و طبقه‌بندی محلات هدف در شهر ارومیه در جهت رفع محرومیت و اولویت‌بندی همه‌جانبه مسائل آنها برای برنامه‌ریزان و مدیران شهری به منظور ارتقای کیفیت زندگی شهروندان مبنای پژوهش حاضر و دغدغه محقق می‌باشد. آنچه ذهن محقق را برای ارزیابی سطح کیفیت زندگی در محلات اسکان غیررسمی بر آن داشت را می‌توان در غالب سه سوال ذیل مطرح کرد.

- ۱- کیفیت زندگی سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف از لحاظ ابعاد محیط کالبدی، تاسیسات، امکانات و خدمات، حمل و نقل، اقتصادی و اجتماعی در چه وضعیتی است؟
- ۲- طبقه‌بندی ابعاد کیفیت زندگی و سکونتگاه‌های غیررسمی به

۱. معادل urban slums در متون مرجع بین‌المللی به زبان انگلیسی.

۲. معادل urban informal settlements در متون مرجع بین‌المللی به زبان انگلیسی.

چه صورت است؟ ۳- کدامیک از محلات هدف در اولویت برنامه ریزی جهت ارتقای کیفیت زندگی ساکنان می‌باشد؟

مبانی نظری

سکونتگاه غیررسمی

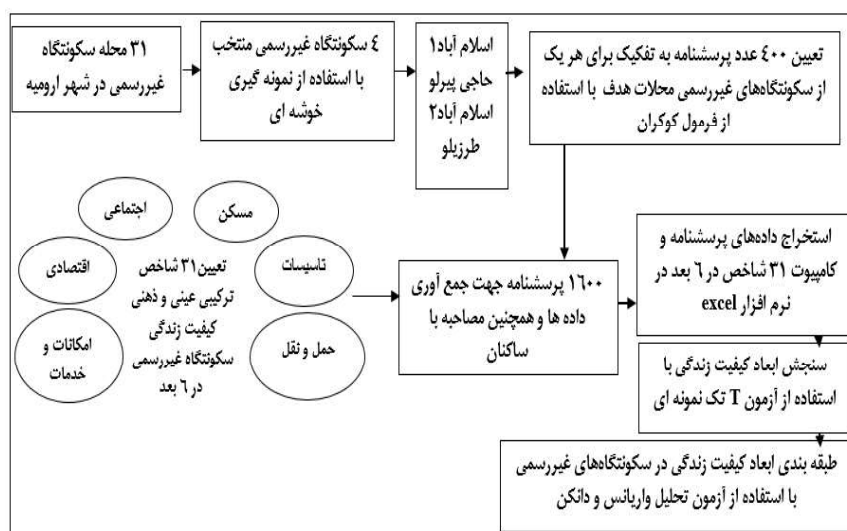
اسکان غیررسمی پدیده‌ای است از پیامدهای نامطلوب شهرنشینی در جهان معاصر که بویژه در نتیجه صنعتی شدن شتابان و نابرابری‌های منطقه‌ای شکل گرفته و به دلیل محرومیت و عدم برخورداری سکونتگاه‌های غیررسمی از تسهیلات زندگی شهری در قیاس با دیگر نواحی شهری، آن‌ها را کانون مسائل و مشکلات حاد شهری و ضد توسعه پایدار انسانی نموده است (حکمت نیا، ۱۳۹۹: ۱۵۱). این نوع سکونتگاه‌ها در محدوده اقتصادی شهر ساکن هستند، ولی جذب اقتصاد شهری نشده‌اند و شکلی از نحوه زیست را سامان داده‌اند که نه شهرنشین‌اند و نه روستانشین، در واقع یک قطب جدید و نوظهوری را ایجاد کرده‌اند که از خدمات، امکانات، تسهیلات رفاهی و زیربنایی محروم مانده‌اند. به لحاظ اینکه خصوصیات و سبک زندگی آن‌ها چالش برانگیز (طلوع دل و همکاران، ۱۴۰۰: ۷۹) و ناپایدار است که در نتیجه پاسخ خودجوش افشار کم درآمد شهری به تأمین سرپناه، خارج از بازار رسمی زمین و مسکن شکل گرفته‌اند و درواقع راه حل تأمین سرپناه سال فقرا با یک قیمت معقول است (حبیبی و گرامی، ۱۳۹۷). در تعریفی دیگر این پدیده خودانگیخته با حداقل و ناچیزترین امکانات هستند که با وضعیتی اسفبار در گوشه و کنار شهرها شکل گرفته‌اند و به روند گسترش روزافزون خود ادامه می‌دهند. قطعاً یکی از وجوه بارز این وضعیت اسفبار، کالبد نامناسب و فقر اجتماعی و اقتصادی ساکنان این سکونتگاه‌ها است. لذا تعدیل وضعیت نامناسب و توانمندسازی این مناطق، آگاهی از وضعیت گذشته و حال این سکونتگاه‌ها یکی از ضروریات است (عقبایی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۸۶).

مفهوم کیفیت زندگی شهری

از ابتدای قرن ۲۱ توسعه شهرها در سراسر جهان از طرح ایده‌آل خودفاصله گرفته و با مشکلات متعددی همراه بوده است. مشکلاتی از قبیل تراکم جمعیت، آلودگی جدی هوا، پراکندگی مستمر و توسعه نامناسب شهرها با جمعیت کم که غالباً بیماری شهری نامیده می‌شوند و اثرهای منفی بر زندگی شهروندان دارد. در مواجهه با این اثرهای منفی مفاهیم مدیریتی برای اطمینان از ارتقای سطح کیفیت زندگی افزایش یافته است (Wann-Ming, 2019).

کیفیت زندگی از ادبیات غنی و همواره در حال رشد برخوردار است (Estoque et al, 2019). سازمان بهداشت جهانی کیفیت زندگی را ادراک افراد از وضعیت زندگی خود با در نظر گرفتن فرهنگ و نظام ارزشی که در آن زندگی می‌کنند تعریف می‌کند. به طوری که مرتبط با اهداف، انتظارات، استانداردها و موارد مورد توجه آن‌هاست (Crockerl, 2019). مرور نظام‌مند پژوهش‌های حوزه کیفیت زندگی و شاخص‌های مرتبط با آن مفهوم سازی و ساختار روش شناسی آن را چنین نشان می‌دهد: (۱) سنجش کیفیت زندگی بر حسب پایه‌های مفهومی، ابعاد، معیارها و واحدهای تحلیل تغییر کرده است. (۲) معیارهای اجتماعی به طور مستمر در این سنجش‌ها استفاده شده است. (۳) بیشتر ارزیابی‌ها شامل معیارهای قابلیت زندگی در محیط است. (۴) کیفیت زندگی می‌تواند مبتنی بر شاخص‌های کیفی یا کمی رفاه و به صورت شاخص مرکب یا ابعاد و معیارهای مجزا باشد (Estoque et al, 2019). به بیانی دیگر کیفیت زندگی یک مفهوم جامع برای ارزیابی استاندارد زندگی در یک جامعه است که در آن از تمام جنبه‌های زندگی برای سنجش استفاده می‌شود (Chen et al, 2016). در مطالعه‌های کیفیت زندگی شهری، توجه به شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، محیطی و روانی و

غیره در دو وجه عینی (کمی) و ذهنی (کیفی) در روند برنامه‌ریزی کیفیت زندگی شهری ضرورت دارد: مثل کیفیت دسترسی، کیفیت مسکن، کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت، ایجاد فرصت‌هایی برای کنش متقابل اجتماعی، فرصت‌های اجتماعی، اشتغال، رفاه، مشارکت اجتماعی وغیره (کوکبی و همکاران، ۱۳۸۴: ۸). برای سنجش و ارزیابی کیفیت زندگی شهری، گروه مطالعاتی دانشگاه وستمینستر در سال ۱۹۹۸ شاخص‌هایی را پیشنهاد داده‌اند که بدین شرح است: الف. جرم (خشونت‌آمیز و غیرخشونت‌آمیز). ب. ایمنی (تصادفات و ایمنی شخصی درک شده). ج. اشتغال (نرخ بیکاری). د. دستمزد (متوسط درآمد ناخالص هفتگی). ه. آموزش و پرورش (پیشرفت تحصیلی). و. بهداشت و درمان (بروز بیماری مزمن قلبی و مشکلات تنفسی جدی). ز. کیفیت هوا (کیفیت هوای محلی). ح. ساعات سر و صدا (اختلال در خیابان و در خانه). ط. مسکن (شرایط مسکن و بی‌خانمانی). ی. ترافیک (سطح ترافیک، طول صف، تنوع زمان سفر). ک. نشاط اقتصادی (ساختمان‌های خالی). ل. توسعه پایدار (بازیافت زباله و کاهش دی‌اکسید کربن). م. قابلیت دسترسی امکانات در فاصله پیاده روی، زمان سفر نسبی). ن. سفر و فعالیت (سفرهای غیرخودرو، زمان صرف شده در خارج از منزل). س. جامعه (حس مشارکت، ارائه امکانات تفریحی/تفریحی و سرگرمی‌های محلی) (Cowan & Hall, 2005). مدل مفهومی پژوهش در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل شماره ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

این تحقیق به لحاظ روش از نوع توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف کاربردی-توسعه‌ای و به لحاظ نوع داده‌ها کمی و کیفی می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعات اسنادی، مطالعات میدانی، پرسشنامه و از طریق تکنیک‌های مصاحبه و مشاهده گردآوری شده است. شیوه نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای می‌باشد. بدین صورت که از ۳۱ محله سکونتگاه غیررسمی شناسایی شده در شهر ارومیه، ۴ سکونتگاه اسلام‌آباد، حاجی پیرلو، اسلام‌آباد و طرزیلو به عنوان محدوده‌های مورد مطالعه محلات هدف انتخاب شدند. لذا جامعه آماری پژوهش، ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف می‌باشند که با استفاده از رابطه عمومی کوکران تعداد ۴۰۰ پرسشنامه به عنوان حجم نمونه به تفکیک برای هر یک از سکونتگاه‌های مذکور تعیین شده است. نمونه برداری از جامعه آماری به صورت تصادفی ساده

انجام شد. سوالات پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۵ مقیاسی طراحی شده و پاسخ‌ها به پنج دسته خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم تقسیم شدند. روایی پرسشنامه‌ها با استفاده از روایی صوری صورت گرفته و پرسشنامه طراحی شده به تایید تعدادی از اساتید دانشگاه ارومیه رسیده است. برای برآورد پایایی پرسشنامه‌ها نیز از آزمون آلفای کرونباخ استفاده گردیده و روایی بدست آمده ۰/۷۸ است که بیانگر پایایی درونی پرسشنامه می‌باشد. در پژوهش حاضر شاخص‌ها و زیر شاخص‌های مورد بررسی با توجه به اهداف تحقیق و همچنین مطالعات مشابهی که در ایران صورت گرفته است مد نظر قرار داده شده است. بنابراین ۳۶ شاخص کیفیت زندگی در ۶ بعد کالبدی، تاسیسات، امکانات و خدمات، حمل و نقل، اقتصادی و اجتماعی و در نهایت رضایت کلی ساکنان کیفیت زندگی که مبتنی بر تجربیات اشخاص بوده، انتخاب شده است. سرانجام جهت تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها، ابتدا میانگین هر یک از شاخص‌ها در محیط نرم افزار Excel به منظور کامپیوت شاخص‌ها در ۶ بعد کالبدی، تاسیسات، امکانات و خدمات، حمل و نقل، اقتصادی و اجتماعی و رضایت کلی ساکنان کیفیت زندگی محاسبه شده و سپس از آزمون T تک نمونه‌ای در نرم افزار SPSS جهت سنجش ابعاد کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف و از آزمون تحلیل واریانس و دانکن جهت طبقه بندی ابعاد کیفیت زندگی و سکونتگاه‌های غیررسمی استفاده شده است. در ادامه در جدول ۱ ابعاد و شاخص‌هایی که برای سنجش کیفیت زندگی در پژوهش بکار گرفته شده است نشان داده شده است.

جدول شماره ۱. ابعاد و شاخص‌های مورد مطالعه در پژوهش

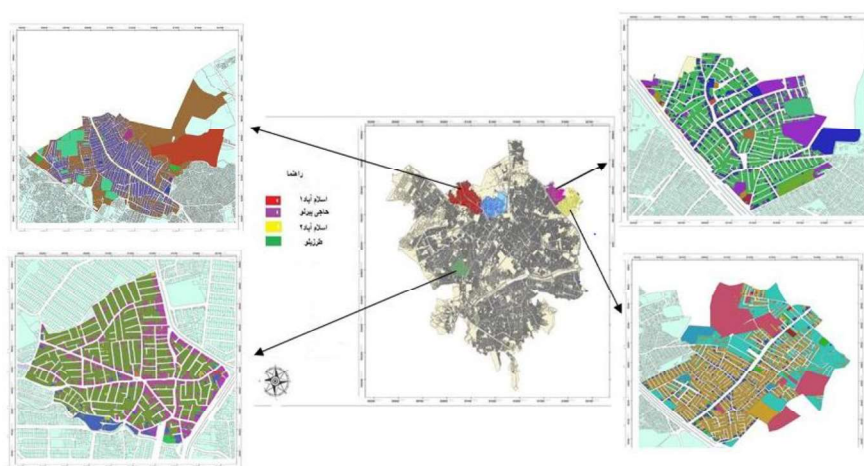
ابعاد	شاخص‌ها	منابع
کالبدی	مالکیت مسکن	منتخب نگارندگان، ۱۴۰۰.
	حمایت دولتی برای خرید مسکن	New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007).
	تعداد اتاق در واحد مسکونی	منتخب نگارندگان، ۱۴۰۰.
	اندازه واحد مسکونی	Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Jimenez Pozo(2007), Berger and Blomquist(2008), Zebardast (2009), Mccera and Stimson(2005), Ulengin (2001), Das(2008).
	کیفیت بنا	Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Zebardast (2009), Mccera and Stimson(2005), Mc Mahon(2002), Cinnei de and Fahy (2008).
تاسیسات	تراکم ساختمانی مسکن	Massam (2002), Jaan Lee(2008), Cinnei de and Fahy(2008), Asian Development Bank- ADB(2001), New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007).
	دسترسی به فاضلاب	FCM Quality of life Reporting System – QOLRS(2004), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Jimenez Pozo(2007), Berger and Blomquist(2008), Mccera and Stimson(2005), Jaan Lee(2008), Cinnei de and Fahy (2008), Ulengin (2001), Mercer(2007), UN-Habitat (1998).
	وضعیت خدمات بانکی	Mercer(2007), Ulengin (2001), Mccera and Stimson(2005).
	وضعیت خدمات پستی	Asian Development Bank- ADB(2001), Mercer(2007), Ulengin (2001), Mccera and Stimson(2005).
	دسترسی به مراکز آموزشی	Ulengin (2001), Mc Mahon(2002), Turksever and Atalik(2001), Mccera and Stimson(2005), Santos and Martins(2007), Berger and Blomquist(2008), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Ji and Xu (2002), Jimenez Pozo(2007), EL-Osta(2007).
امکانات و خدمات	دسترسی به مراکز فضاهای سبز، تفریحی و فراغتی	Bostock Marketing group- BMG (2008), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Massam (2002), Jimenez Pozo(2007), Santos and Martins(2007), Mc Mahon(2002), Cinnei de and Fahy (2008), Ulengin (2001), Das(2008).
	تفریحی و فراغتی	New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Jimenez Pozo(2007), EL-Osta(2007), Santos and Martins(2007), Turksever and Atalik(2000), Jaan Lee(2008), Das(2008), Mercer(2007).

Mercer(2007), Ulengin (2001), Turksever and Atalik(2000), Santos and Martins(2007), Bostock Marketing group- BMG (2008).	دسترسی به مراکز ورزشی	
Ulengin (2001), Cinnei de and Fahy (2008), Santos and Martins(2007), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), EL-Osta(2007).	رضایت از دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی	
منتخب نگارندگان، ۱۴۰۰.	خدمات تجاری روزمره	
Ulengin (2001), Cinnei de and Fahy (2008), Jaan Lee(2008), Mc Mahon(2002), Bostock Marketing group- BMG (2008), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Massam (2002).	وضعیت خیابان‌ها	
Ulengin (2001), Jimenez Pozo(2007).	وضعیت روشنایی خیابان‌ها	
Das(2008), Ulengin (2001), Jaan Lee(2008), Mc Mahon(2002).	جمع آوری و دفع زباله	
منتخب نگارندگان، ۱۴۰۰.	دسترسی تا بازار اصلی شهر	
New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007), World Health Organization (1997), Mercer(2007), Das(2008), Ulengin (2001), Cinnei de and Fahy (2008), Mc Mahon(2002), Turksever and Atalik(2000), London sustainable Development Commission(2004), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Santos and Martins(2007).	وضعیت ترافیک	
New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007), World Health Organization (1997), UN-Habitat (1998), Asian Development Bank- ADB(2001), Mercer(2007), Das(2008), Ulengin (2001), Cinnei de and Fahy (2008), Mc Mahon(2002), Turksever and Atalik(2000), Santos and Martins(2007), Berger and Blomquist(2008), Bostock Marketing group- BMG (2008), London sustainable Development Commission(2004), FCM Quality of life Reporting System – QOLRS(2004), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Massam (2002).	وضعیت حمل و نقل عمومی	حمل و نقل
New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007), UN-Habitat (1998), Ulengin (2001), Das(2008), Jaan Lee(2008), Mc Mahon(2002), Berger and Blomquist(2008), London sustainable Development Commission(2004), FCM Quality of life Reporting System – QOLRS(2004), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Massam (2002), Rapley (2005), Ji and Xu (2002), EL-Osta(2007).	وضعیت شغلی سرپرست خانوارها	
World Health Organization (1997), UN-Habitat (1998), Asian Development Bank- ADB(2001), Ulengin (2001), Das(2008), Bostock Marketing group- BMG (2008), FCM Quality of life Reporting System – QOLRS(2004), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Rapley (2005), Ji and Xu (2002).	میزان درآمد ماهیانه خانوارها	اقتصادی
World Health Organization (1997), UN-Habitat (1998), Asian Development Bank ADB(2001), Ulengin (2001), Das(2008), Turksever and Atalik(2000), Mccera and Stimson(2005), Bostock Marketing group- BMG (2008), FCM Quality of life Reporting System – QOLRS(2004), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998).	میزان هزینه ماهیانه خانوارها	
منتخب نگارندگان، ۱۴۰۰.	تعداد افراد خانوار	
Ulengin (2001), Mc Mahon(2002), Berger and Blomquist(2008), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998).	میزان متوسط تحصیلات خانوار	
Jaan Lee(2008), Cinnei de and Fahy (2008), Massam (2002).	احساس هویت و تعلق خاطر	
Das(2008), Ulengin (2001), Jaan Lee(2008), Turksever and Atalik(2000), Mccera and Stimson(2005), Winnipeg Quality of Life Indicators Report(1998), Massam (2002), EL-Osta(2007).	روابط همسایگی	
New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007), Das(2008), London sustainable Development Commission(2004), FCM Quality of life Reporting System – QOLRS(2004), Massam (2002), Rapley (2005), Ji and Xu (2002), Das(2008).	رضایت از عملکرد شهرداری	اجتماعی
New Zealand QOL Reporting System- NQRS(2007), Das(2008), London sustainable Development Commission(2004), FCM Quality of life Reporting System – QOLRS(2004), Massam (2002), Rapley (2005), Ji and Xu (2002).	میزان مشارکت در امور محله	
Mercer(2007), Ulengin (2001).	امنیت زنان و کودکان در محله	
	میزان رضایت ساکنان از محله	وضعیت کلی
	رضایت از کیفیت زندگی محله	
محسنی (۱۳۸۰: ۲۵۹)	نسبت به چهار سال گذشته	

محدوده مورد مطالعه

شهرستان ارومیه یکی از شهرستان‌های هفده گانه استان آذربایجان غربی است که در قسمت میانی استان قرار گرفته است. مطابق با سرشماری عمومی سال ۱۳۹۵ جمعیت شهر ارومیه برابر با ۷۳۶/۲۲۴ نفر (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵) با مساحت حدود ۱۰۵۴۸ هکتار می‌باشد (شهرداری ارومیه، ۱۳۹۲). شهر ارومیه دارای ۳۱ محله سکونتگاه غیررسمی با جمعیت ۲۴۰ هزار نفر و در مساحت ۱۱۴۰ هکتار شناسایی شده است (سرور و همکاران، ۱۳۹۴)؛ در حال حاضر بیش از ۳۳ درصد جمعیت شهر ارومیه در سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه شهر ساکن شده‌اند که به دلیل مهاجرت بی‌رویه ساکنان روستاها این جمعیت در حال افزایش است. یکی از دلایل اصلی مهاجرت روستائیان به این شهر پیدا کردن کار و زندگی بهتر بوده است. بنابراین ساخت خانه‌های ارزان قیمت در حواشی شهر به سرعت انجام شده و فرصت مدیریت قضیه را از مدیران شهری ربوده است.

سکونتگاه‌های غیررسمی اسلام آباد، حاجی پیرلو، اسلام آباد ۲ و طرزیلو از مهمترین سکونتگاه‌های مهاجرپذیر در شهر ارومیه می‌باشند که هر یک از آنها مسائل خاص خود را دارند. شکل شماره ۲ موقعیت سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف در شهر ارومیه نشان داده شده و در جدول ۲، ویژگی‌های سکونتگاه‌های محلات هدف در شهر ارومیه آورده شده است.

شکل شماره ۲. موقعیت سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف در شهر ارومیه

جدول شماره ۲. ویژگی‌های سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف در شهر ارومیه

محدوده های مورد مطالعه	جمعیت	مساحت (هکتار)	میزان درصد از مساحت شهر ارومیه	تراکم جمعیت (نفر در هکتار)	بعد خانوار	موقعیت محدوده	منطقه
اسلام آباد ۱	۳۰۷۹۸	۳۴۹	۳/۱۱	۸۸	۴/۰۱	شمال غرب	منطقه ۳
حاجی پیرلو	۱۳۰۱۱	۵۷	۰/۵	۲۲۸	۳/۴۹	شمال شرق	منطقه ۲
اسلام آباد ۲	۱۸۶۷۲	۱۴۰	۱/۲۵	۱۳۳	۳/۴۴	شمال شرق	منطقه ۲
طرزیلو	۱۲۶۳۴	۵۹	۰/۵۲	۲۱۴	۳/۷۴	جنوب غرب	منطقه ۳

بحث‌ها و یافته‌ها

محدوده‌های مورد مطالعه همانند سایر سکونتگاه‌های غیررسمی از حداقل امکانات و تاسیسات (آب، برق، گاز) برخوردار هستند. نتایج مطالعات میدانی محقق و مصاحبه با ساکنان نشان می‌دهد که سکونتگاه‌های اسلام آباد، حاجی پیرلو، اسلام آباد و طرزیلو در بعد تاسیسات با شاخص‌های آب، برق، گاز، مشکلی ندارند ولی شاخص سیستم فاضلاب از دغدغه‌های اصلی ساکنان سکونتگاه‌های حاجی پیرلو و اسلام آباد می‌باشد که در انتهای محلات باعث بوجود آمدن آلودگی‌های زیست محیطی و به خطر انداختن سلامتی ساکنان شده است. سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف از لحاظ بعد حمل و نقل عمومی در شرایط مناسبی به جز محله طرزیلو قرار دارند. نبود وسایل حمل و نقل عمومی بین محله طرزیلو و مراکز شهری ساکنان این سکونتگاه را از جهت دسترسی و رفت و آمد دچار مشکل کرده است. از طرفی کمبود انواع خدمات فرهنگی، کمبود خدمات بهداشتی-درمانی، کمبود فضاهای ورزشی و اوقات فراغت، کمبود فضاهای آموزشی، دبیرستانها، کتابخانه‌ها، مراکز پست و مخابرات در سطح نواحی سکونتگاه‌ها به چشم می‌خورد که باعث کاهش سرزندگی و پویایی در سکونتگاه‌های محلات هدف شده است و پایین‌ترین سطح رضایتمندی را به خود اختصاص داده است. در بعد اقتصادی سکونتگاه‌ها می‌توان گفت که میزان رضایت ساکنان پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد. هزینه‌های بالای زندگی و درآمد کم و نبود پس انداز و وابستگی آنها به دریافت یارانه از طرف دولت گذران زندگی را برای ساکنان محلات سخت کرده است. از آنجایی که نتایج مطالعات حاضر می‌تواند به ارزیابی سیاست‌ها، رتبه‌بندی سکونتگاه‌ها، تدوین استراتژی‌های کارآمد توسط مدیران و برنامه‌ریزان شهری کمک کرده و اولویت‌بندی همه جانبه مسائل برای برنامه‌ریزان و مدیران شهری به منظور ارتقای کیفیت زندگی شهروندان را تسهیل سازد، پژوهش حاضر به تحلیل، طبقه‌بندی ابعاد کیفیت زندگی ساکنان و اولویت‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی اسلام آباد، حاجی پیرلو، اسلام آباد پرداخته است که یافته‌های پژوهش بدین شرح می‌باشد.

نتایج آزمون T تک نمونه‌ای و وضعیت میانگین سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد حاکی از آن است که همه متغیرهای پژوهش کمتر از حد متوسط ۳ ارزیابی شده‌اند. در این میان، ابعاد کالبدی و حمل و نقل کیفیت زندگی با میانگین‌های ۳/۱۳ و ۳/۱۵ بالاترین امتیاز و بعد اقتصادی با میانگین ۲/۱۳ کمترین امتیاز را در میان دیگر متغیرها دریافت کرده‌اند. بعد اقتصادی دارای سه شاخص وضعیت شغلی سرپرست خانوار، درآمد و هزینه می‌باشد که هر سه شاخص میانگین کمتر از حد متوسط ۳ ارزیابی شده‌اند (۲/۰۷ و ۲/۰۵، $M=2/28$). طبق بررسی‌های محقق و مصاحبه با ساکنان، دلیل اصلی میانگین کم بعد اقتصادی ساکنان، افزایش ۳/۵ برابر درصد بیکاران نسبت به زمان قبل از مهاجرت است (افزایش میزان ۹ درصد به ۳۰ درصد بیکاران). همچنین شاهد افزایش گروه شغلی مغازه‌داران نسبت به سایر گروه‌های شغلی در زمان حال هستیم و این امر بخاطر نیافتن شغل مناسب و یا عدم مهارت در جذب مشاغل شهری و مواردی از این دست می‌باشد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که گردش فعالیت اقتصادی در سکونتگاه اسلام آباد ۱ در سطح پائینی قرار دارد. بطور کلی، با توجه به جدول میانگین نیز می‌توان عنوان نمود که میانگین وضعیت کلی کیفیت زندگی بهره‌بران سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد بدست آمده ($M=2/77$) پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی شده است و گویای وضعیت نامناسب سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد می‌باشد (جدول ۳).

جدول شماره ۳. نتایج آزمون T و سطح معناداری ابعاد کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد

حد متوسط (Test value) = ۳			
ابعاد	میانگین	آماره t	سطح معناداری (P value)
کالبدی	۳/۱۳	۵/۸۶	۰/۰۰۰۱
تاسیسات	۲/۵۰	-۶/۵۵	۰/۰۰۰۱
امکانات و خدمات	۲/۷۴	-۱۱/۹۴	۰/۰۰۰۱
حمل و نقل	۳/۱۵	۴/۴۲	۰/۰۰۰۱
اقتصادی	۲/۱۳	-۲۲/۳۲	۰/۰۰۰۱
اجتماعی	۲/۵۲	-۱۵/۴۳	۰/۰۰۰۱
وضعیت کلی	۲/۷۷	-۶/۷۴	۰/۰۰۰۱

میانگین متغیرهای مورد بررسی در سکونتگاه غیررسمی حاجی پیرلو در جدول ۴ آورده شده است. بیشترین امتیاز را بعد حمل و نقل با امتیاز ۳/۵۶ و کمترین امتیاز را بعد امکانات و خدمات با نمره ۲/۵۶ به خود اختصاص داده‌اند. بعد امکانات و خدمات دارای ۱۱ شاخص می‌باشد که ۷ شاخص آن (وضعیت خدمات بانکی، وضعیت خدمات پستی، رضایت از دسترسی به مراکز فضای سبز و تفریحی، دسترسی به مراکز ورزشی، دسترسی به مراکز بهداشتی و درمانی، وضعیت روشنایی خیابانها، جمع‌آوری و دفع زباله) میانگین کمتر از میانه نظری ۳ دریافت کرده‌اند که باعث وضعیت نامناسب بعد امکانات و خدمات شده است. نبود مراکز بهداشتی در سکونتگاه، وجود دو مدرسه در مقطع ابتدایی (کوثر) و راهنمای (اسکویی) و اول دبیرستان و یک فرهنگسرا در انتهای سکونتگاه و منطقه جدیدالاحداث به عنوان مراکز آموزشی، وجود یک مسجد به عنوان بنای مذهبی و یک نهالستان در قسمت جدیدالاحداث سکونتگاه برای گذران اوقات فراغت ساکنین درصد پایینی از کاربری‌ها و خدمات محله را تشکیل می‌دهند و باعث نارضایتی ۸۰ درصد از ساکنین سکونتگاه حاجی پیرلو شده است. وضعیت کلی سکونتگاه غیررسمی حاجی پیرلو نیز با توجه به میانگین نهایی بدست آمده ($M=2/92$)، متوسط ارزیابی می‌شود.

جدول شماره ۴. نتایج آزمون T و سطح معناداری ابعاد کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه غیررسمی حاجی پیرلو

حد متوسط (Test value) = ۳			
ابعاد	میانگین	آماره t	سطح معناداری (P value)
کالبدی	۳/۰۲	۰/۴۹	۰/۶۲۲
تاسیسات	۲/۶۳	-۵/۵۷	۰/۰۰۰۱
امکانات و خدمات	۲/۵۶	-۱۳/۳۸	۰/۰۰۰۱
حمل و نقل	۳/۵۶	۱۵/۲۶	۰/۰۰۰۱
اقتصادی	۲/۵۸	-۹/۶۳	۰/۰۰۰۱
اجتماعی	۳	۰/۰۵	۰/۹۶۰
وضعیت کلی	۲/۹۲	-۱/۷۵	۰/۰۸۰

در جدول ۵، میانگین نمره پاسخگویان برای متغیرهای کیفیت زندگی سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد ۲ نشان داده شده است. بعد تاسیسات نمره میانگین ۴ بالاترین امتیاز و بعد اجتماعی کمترین امتیاز ۲/۶۰ را بدست آوردند. بعد اجتماعی دارای ۷ شاخص می‌باشد که ۶ شاخص آن (میزان متوسط تحصیلات خانوار، احساس هویت و تعلق خاطر، روابط همسایگی، رضایت از عملکرد شهرداری، میزان مشارکت در امور محله و امنیت زنان و کودکان در محله) نمره میانگین کمتر از حد

متوسط دریافت کرده‌اند. باتوجه به میانگین وضعیت کلی ($M=3/06$) می‌توان عنوان نمود که سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد در وضعیت متوسطی قرار دارد.

جدول شماره ۵. نتایج آزمون t جهت سنجش ابعاد کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد ۲

حد متوسط (Test value) = ۳			
ابعاد	میانگین	آماره t	سطح معناداری (P-value)
کالبدی	۳/۰۵	۱/۲۴	۰/۲۱۳
تاسیسات	۴	۲۸/۲۴	۰/۰۰۰۱
امکانات و خدمات	۲/۶۷	-۹/۰۹	۰/۰۰۰۱
حمل و نقل	۳/۳۳	۹/۲۴	۰/۰۰۰۱
اقتصادی	۲/۸۴	-۳/۴۵	۰/۰۰۱
اجتماعی	۲/۶۰	-۹/۰۲	۰/۰۰۰۱
وضعیت کلی	۳/۰۶	۱/۷۵	۰/۰۸۱

وضعیت میانگین ابعاد کیفیت زندگی سکونتگاه غیررسمی طرزیلو در جدول ۶ نشان داده شده است. بعد تاسیسات بالاترین نمره میانگین ۴/۵۰ و بعد اقتصادی کیفیت زندگی با میانگین ۲/۵۲ با پایین‌ترین نمره ارزیابی شده‌اند. شاخص اقتصادی دارای سه زیرشاخص وضعیت شغلی سرپرست خانوار، درآمد و هزینه است که هر سه شاخص میانگین کمتر از محدوده متوسط دریافت کرده‌اند. با توجه به آمارهای بدست آمده توسط محقق شاهد بیشترین درصد رشد در بین گروه‌های شغلی کارگر و مغازه دار هستیم. به عبارتی کارگران ۲۱ درصد و مغازه داران ۳۸ درصد از گروه شغلی در زمان مبدا و برای زمان حال به ترتیب ۳۲ درصد و ۴۶ درصد از گروه شغلی را شامل می‌شوند. طبق بررسی‌های محقق و مصاحبه با ساکنان می‌توان گفت که اکثر ساکنین این منطقه در سطح رده‌های پایین گروه شغلی قرار دارند که دلیل آن محرومیت و عدم مهارت کافی مهاجران در جذب نشدن در نظام اقتصادی شهر پی برد که این امر بر مساله اقتصادی ساکنان سکونتگاه تاثیر بسزایی دارد. با توجه به جدول میانگین، وضعیت کلی سکونتگاه غیررسمی طرزیلو با میانگین ۳/۲۲ بالاتر از سطح متوسط ارزیابی شده است و از وضعیت مطلوبی برخوردار است.

جدول شماره ۶. نتایج آزمون t جهت سنجش ابعاد کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه غیررسمی طرزیلو

حد متوسط (Test value) = ۳			
ابعاد	میانگین	آماره t	سطح معناداری (P-value)
کالبدی	۳/۲۶	۶/۹۰	۰/۰۰۰۱
تاسیسات	۴/۵۰	۵۹/۹۲	۰/۰۰۰۱
امکانات و خدمات	۲/۸۸	-۳/۷۱	۰/۰۰۰۱
حمل و نقل	۲/۷۵	-۸/۹۲	۰/۰۰۰۱
اقتصادی	۲/۵۲	-۹/۷۹	۰/۰۰۰۱
اجتماعی	۳/۴۳	۱۰/۲۹	۰/۰۰۰۱
وضعیت کلی	۳/۲۲	۶/۵۸	۰/۰۰۰۱

یکی از اساسی‌ترین سوالات در یک تحقیق، مقایسه میانگین شاخص‌ها در دو یا چند گروه است که در این حالت مقایسه میانگین گروه‌های مختلف توسط روش آماری تحلیل واریانس (ANOVA) انجام می‌شود. پس از تعیین وجود یا عدم وجود اختلاف بین گروه‌های آزمون (بررسی معنی‌داری آزمون در جدول آنالیز واریانس) این سوال مطرح می‌شود که تفاوت میانگین

بین کدام دو گروه معنی‌دار می‌باشد؟ در همین راستا روش‌های متنوعی برای مقایسه‌ی میانگین بین گروه‌ها وجود دارد که در این پژوهش از آزمون دانکن بهره گرفته شده است. مقایسه میانگین ابعاد کیفیت زندگی در بین سکونتگاه‌های غیررسمی اسلام آباد، حاجی پیرلو، اسلام آباد ۲ و طرزیلو با استفاده از آزمون تحلیل واریانس در نرم افزار SPSS در جدول ۷ انجام شده است. نتایج خروجی تحلیل نشان از تفاوت میانگین در بین کلیه شاخص‌ها دارد. به عبارتی دیگر با توجه به مقدارهای عددی F و با سطح معناداری ۰/۹۹ رد می‌شود.

جدول شماره ۷. تحلیل واریانس تفاوت ابعاد کیفیت زندگی

حد متوسط (Test value) = ۳			
ابعاد	میانگین	آماره t	سطح معناداری (Pvalue)
کالبدی	۳/۲۶	۶/۹۰	۰/۰۰۰۱
تاسیسات	۴/۵۰	۵۹/۹۲	۰/۰۰۰۱
امکانات و خدمات	۲/۸۸	-۳/۷۱	۰/۰۰۰۱
حمل و نقل	۲/۷۵	-۸/۹۳	۰/۰۰۰۱
اقتصادی	۲/۵۲	-۹/۷۹	۰/۰۰۰۱
اجتماعی	۳/۴۳	۱۰/۳۹	۰/۰۰۰۱
وضعیت کلی	۳/۲۲	۶/۵۸	۰/۰۰۰۱

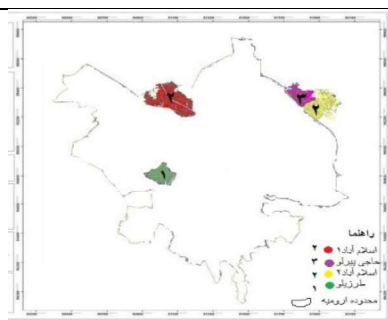
طبقه‌بندی ابعاد کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف

برای تحلیل دقیق‌تر شاخص‌های کیفیت زندگی سکونتگاه‌های غیررسمی و طبقه‌بندی محلات هدف از آزمون دانکن بهره گرفته شده است. در واقع سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف به تفکیک در ابعاد کالبدی، تاسیسات، امکانات و خدمات، حمل‌ونقل، اقتصادی، اجتماعی طبقه‌بندی گردیده است که به شرح زیر می‌باشد.

کالبدی: به منظور بررسی کیفیت زندگی سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف در بعد کالبدی از ۶ شاخص استفاده شده است و بر اساس آزمون دانکن به لحاظ کیفیت زندگی در بعد کالبدی، سکونتگاه‌های مورد بررسی در ۳ طبقه دسته‌بندی شده‌اند. سکونتگاه غیررسمی طرزیلو با بیشترین معناداری ۳/۲۶ در طبقه اول و در وضعیت نسبتاً مناسبی قرار دارد. سکونتگاه‌های غیررسمی اسلام آباد و اسلام آباد ۲ با معناداری ۳/۰۵ و ۳/۱۳ در طبقه دوم و سکونتگاه حاجی پیرلو با معناداری ۳/۰۲ در طبقه سوم جای گرفته‌اند که با توجه به اینکه هر سه سکونتگاه در محدوده متوسط ۳ می‌باشند می‌توان گفت که در وضعیت متوسطی قرار دارند. (جدول ۸ و شکل ۳)

جدول شماره ۸. طبقه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی بر اساس شاخص کالبدی

محللات هدف	معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵		
	۱	۲	۳
اسلام آباد		۳/۱۳	
حاجی پیرلو			۳/۰۲
اسلام آباد ۲		۳/۰۵	
طرزیلو	۳/۲۶		

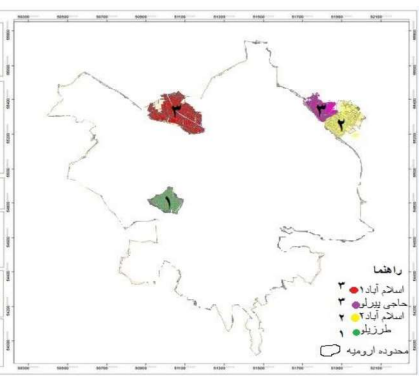

شکل ۳. رتبه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی در بعد کالبدی

تاسیسات: بررسی سطوح کیفیت زندگی از بعد تاسیسات بدین شرح است. طبق نتایج آزمون دانکن در جدول ۹ سکونتگاه‌ها در سه طبقه قابل شناسایی هستند. سکونتگاه‌های غیررسمی طرزیلو و اسلام آباد ۲ به ترتیب با بیشترین معناداری ۴/۵ و ۴ در طبقات اول و دوم قرار دارند که با توجه به اینکه میانگینی بالاتر از حد متوسط ۳ بدست آورده اند در سطح مطلوب و رضایت بخشی قرار دارند. میانگین سکونتگاه‌های اسلام‌آباد ۱ و حاجی پیرلو (Mean= ۲/۵ و ۲/۶۳) پایین تر از حد متوسط و در طبقه سوم جای گرفته اند و از وضعیت مناسبی برخوردار نیستند. (شکل ۴)

جدول شماره ۹. طبقه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی بر اساس شاخص تاسیسات

محلّات هدف	معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵		
	۱	۲	۳
اسلام آباد ۱			۲/۵۰
حاجی پیرلو			۲/۶۳
اسلام آباد ۲		۴	
طرزیلو	۴/۵		

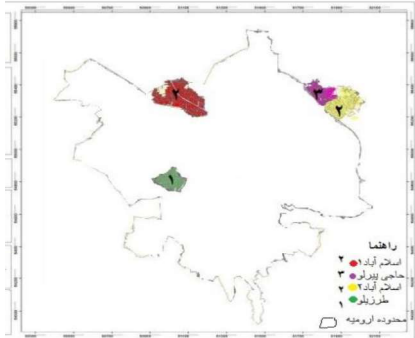

شکل ۴. رتبه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی در بعد تاسیسات

امکانات و خدمات: سنجش کیفیت زندگی سکونتگاه‌های غیررسمی در شاخص امکانات و خدمات با استفاده از ۱۲ گویه صورت گرفته است. براساس آزمون دانکن شاخص امکانات و خدمات، سکونتگاه‌های محلّات هدف در سه طبقه قرار گرفته‌اند. سکونتگاه غیررسمی طرزیلو با معناداری ۲/۸۸ در طبقه اول، سکونتگاه‌های اسلام‌آباد ۱ و اسلام‌آباد ۲ با معناداری ۲/۶۷ و ۲/۷۴ در طبقه دوم و سکونتگاه حاجی پیرلو با معناداری ۲/۵۶ در طبقه سوم جای گرفته‌اند. با توجه به اینکه میانگین‌های بدست آمده هر سه سکونتگاه پایین تر از حد متوسط می باشند، نشان‌دهنده وضعیت نامناسب سکونتگاه‌ها در بعد امکانات و خدمات است که باید هر چه سریعتر در اولویت برنامه ریزی قرار بگیرد. (جدول ۱۰، شکل ۵).

جدول شماره ۱۰. طبقه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی بر اساس شاخص امکانات و خدمات

محلّات هدف	معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵		
	۱	۲	۳
اسلام آباد ۱		۲/۷۴	
حاجی پیرلو			۲/۵۶
اسلام آباد ۲		۲/۶۷	
طرزیلو	۲/۸۸		

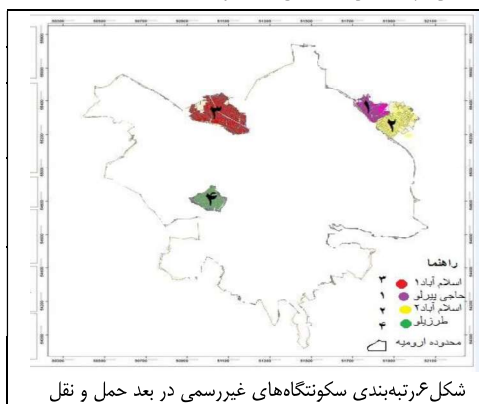

شکل ۵. رتبه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی در بعد امکانات و خدمات

حمل و نقل: از نظر سطوح کیفیت زندگی از بعد حمل و نقل سکونتگاه‌های غیررسمی مورد بررسی در ۴ طبقه قرار می‌گیرند. نتایج بدست آمده از آزمون دانکن نشان می‌دهد که سکونتگاه‌های غیررسمی حاجی پیرلو و اسلام آباد ۲ با بیشترین معناداری ۳/۵۶ و ۳/۳۳ در طبقات اول و دوم جای گرفته‌اند که با توجه به این مهم که امتیازی بالاتر از میانه نظری کسب کرده‌اند، از وضعیت بسیار مطلوبی در بعد حمل و نقل برخوردار هستند. سکونتگاه اسلام آباد ۱ ($Mean=3/15$) در طبقه سوم و با میانگینی در محدوده میانه نظری قرار دارد که بیانگر وضعیت نسبتاً مناسبی می‌باشد. سکونتگاه طرزیلو با پایینترین امتیاز ($Mean=2/75 < 3$) در طبقه چهارم جای گرفته است و از وضعیت نامناسبی برخوردار است. (جدول ۱۱ و شکل ۶).

جدول شماره ۱۱. طبقه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی بر اساس شاخص حمل و نقل

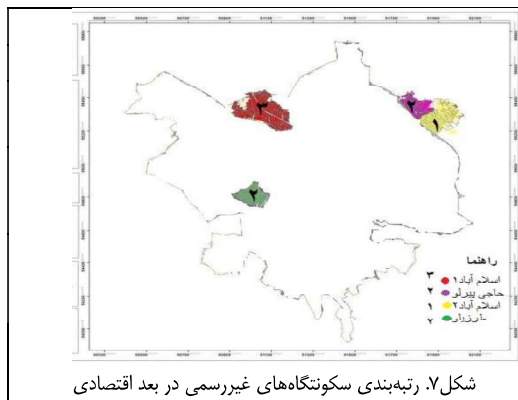
محلات هدف	معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵			
	۴	۳	۲	۱
اسلام آباد ۱		۳/۱۵		
حاجی پیرلو				۳/۵۶
اسلام آباد ۲			۳/۳۳	
طرزیلو	۲/۷۵			

اقتصادی: در سنجش ابعاد کیفیت زندگی، بعد اقتصادی سکونتگاه‌های غیررسمی در سه طبقه دسته‌بندی شده‌اند. سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد ۲ ($Mean=2/84$) در طبقه اول، سکونتگاه‌های حاجی پیرلو و طرزیلو در طبقه دوم ($2/52$ و $Mean=2/58$) و سکونتگاه اسلام آباد ۱ در طبقه سوم ($Mean=2/13$) قرار گرفته‌اند. با توجه به اینکه میانگین هر چهار سکونتگاه پایین‌تر از حد متوسط قرار دارند می‌توان گفت که شرایط بد اقتصادی در محلات هدف حاکم است و ساکنان از این موضوع رنج می‌برند. بعد اقتصادی یکی از مولفه‌های زیر بنایی و تاثیرگذار بر کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی است که باید هرچه سریعتر اقدامات و راهکارهای کارآمد در این زمینه توسط برنامه ریزان و مدیران شهری صورت بگیرد. (جدول ۱۲ و شکل ۷).

جدول شماره ۱۲. طبقه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی بر اساس شاخص اقتصادی

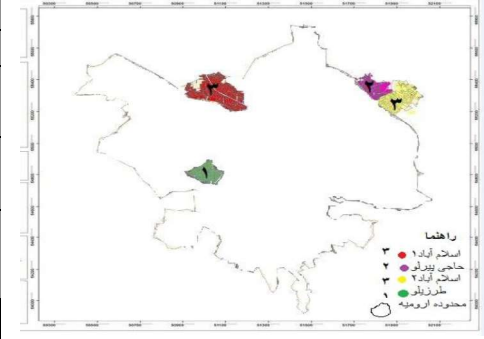
محلات هدف	معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵		
	۳	۲	۱
اسلام آباد ۱	۲/۱۳		
حاجی پیرلو		۲/۵۸	
اسلام آباد ۲			۲/۸۴
طرزیلو		۲/۵۲	

اجتماعی: شاخص اجتماعی از عوامل مهم تاثیر گذار بر کیفیت زندگی ساکنان می‌باشد. در این پژوهش، بعد اجتماعی کیفیت زندگی با استفاده از ۷ شاخص مورد بررسی قرار گرفت و در سه طبقه قرار می‌گیرند. در این طبقه‌بندی سکونتگاه غیررسمی طرزیلو در طبقه اول ($Mean=3/43$) بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است و نشان‌دهنده وضعیت نسبتاً مطلوب اجتماعی می‌باشد. سکونتگاه حاجی پیرلو در طبقه دوم ($Mean=3$) قرار دارد و در وضعیت متوسطی قرار دارد. سکونتگاه‌های اسلام آباد ۲ و اسلام آباد ۱ در طبقه سوم ($2/52 < Mean < 2/60$) جای گرفته‌اند که از وضعیت اجتماعی مناسبی برخوردار نیستند. (جدول ۱۳ و شکل ۸).

جدول شماره ۱۳. طبقه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی بر اساس شاخص اجتماعی

محللات هدف	معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵		
	۱	۲	۳
اسلام آباد ۱			۲/۵۲
حاجی پیرلو		۳	
اسلام آباد ۲			۲/۶۰
طرزیلو	۳/۴۳		

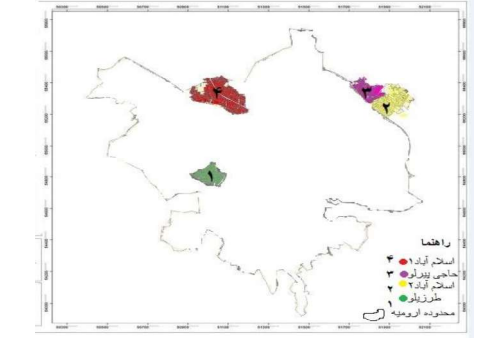
شکل ۸. رتبه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی در بعد اجتماعی

طبقه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی در کلیه ابعاد کیفیت زندگی

در پژوهش حاضر، هر یک از سکونتگاه‌های غیررسمی در کلیه ابعاد کالبدی، تاسیسات، امکانات و خدمات، حمل و نقل، اقتصادی، اجتماعی با استفاده از آزمون دانکن به صورت رتبه‌ای در جدول ۱۴ طبقه‌بندی و در شکل ۹ نشان داده شده است. سکونتگاه غیررسمی طرزیلو با معناداری $Mean=3/22$ در طبقه اول را به خود اختصاص داده است و با توجه به اینکه امتیازی بالاتر از میان‌نظری کسب کرده است می‌توان گفت این سکونتگاه در وضعیت متوسط رو به بالایی قرار دارد. سایر سکونتگاه‌های غیررسمی به ترتیب اسلام آباد ۲ در طبقه دوم با معناداری $Mean=3/06$ در سطح متوسط، حاجی پیرلو و اسلام آباد ۱ ($2/92 < Mean < 2/77$) در طبقات سوم و چهارم در پایین‌ترین سطح کیفیت زندگی جای گرفته‌اند.

جدول شماره ۱۴. طبقه‌بندی کیفیت زندگی سکونتگاه‌های غیررسمی محللات هدف

محللات هدف	معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵			
	۱	۲	۳	۴
اسلام آباد ۱				۲/۷۷
حاجی پیرلو			۲/۹۲	
اسلام آباد ۲		۳/۰۶		
طرزیلو	۳/۲۲			

شکل ۹. رتبه‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی در کلیه ابعاد کیفیت زندگی

نتیجه‌گیری

در ایران نیز به موازات شهرنشینی، رشد شتابان و بی‌رویه سکونتگاه‌های غیررسمی و نامتعارف در درون یا مجاور شهرها به یکی از مسایل جدی کشور تبدیل شده است. از این رو توجه به این سکونتگاه‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است، چرا که عدم توجه به آنها مسائلی چون افزایش شتابان جمعیت، رشد فقر، ازدیاد بیکاری، رشد سکونتگاه‌های غیررسمی (حاشیه نشین)، آلودگی‌های زیست محیطی و در نهایت افت شاخص‌های کیفیت زندگی در شهرهای این کشورها بوجود آورده است.

از جمله شهرهایی که با مسئله سکونتگاه‌های غیررسمی به طور جدی با آن دست و پنجه نرم می‌کند، شهر ارومیه می‌باشد. این پژوهش با مقصود اصلی سنجش، طبقه‌بندی ابعاد کیفیت زندگی ساکنان و اولویت‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف صورت گرفته است.

تحلیل خروجی آزمون دانکن جهت اولویت‌بندی ابعاد کیفیت زندگی محلات هدف در جدول ۱۴ نشان می‌دهد که هر چهار سکونتگاه غیررسمی محلات هدف در بعد کالبدی و حمل و نقل (به استثنای محله طرزیلو) که میانگین‌هایی بالاتر از حد متوسط دریافت کرده‌اند از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردار هستند. (جدول ۸ و ۱۱) ولی در ابعاد اقتصادی و امکانات و خدمات سکونتگاه‌های غیررسمی در وضعیت رضایت بخشی قرار ندارند. (جدول ۱۰ و ۱۲) در بعد تاسیسات سکونتگاه‌های اسلام‌آباد و طرزیلو با توجه به میانگین‌های بالاتر از حد متوسط از وضعیت بسیار مطلوبی برخوردار است ولی سکونتگاه‌های اسلام‌آباد و حاجی پیرلو به دلیل عدم یکپارچگی سیستم فاضلاب در شرایط مناسبی قرار ندارد که این وضعیت باعث مشکلات و آلودگی‌های زیست محیطی و به خطر افتادن سلامت ساکنان در محلات شده است و باید در اولویت برنامه ریزی و توجه از طرف سازمان‌های مربوطه قرار بگیرد. (جدول ۹) در بعد اجتماعی سکونتگاه طرزیلو از وضعیت نسبتاً مناسبی در مقایسه با سایر محلات هدف برخوردار است ولی سکونتگاه حاجی پیرلو در سطح متوسط و اسلام‌آباد و اسلام‌آباد در وضعیت بدی قرار دارند. (جدول ۱۳) در نهایت نتایج نهایی آزمون T و دانکن در کلیه ابعاد کیفیت زندگی جهت اولویت‌بندی محلات هدف، بر اساس طیف لیکرت و با میانه نظری ۳، نشان می‌دهد که با توجه به اینکه سکونتگاه غیررسمی طرزیلو ($M=3/22$) میانگین بیشتری از حد متوسط دریافت کرده است می‌توان گفت سطح کیفیت زندگی این سکونتگاه در وضعیت متوسط رو به بالا قرار دارد و طبقه اول از جدول دانکن را به خود اختصاص داده است. سکونتگاه غیررسمی اسلام‌آباد با میانگین نهایی ۳/۰۶ در طبقه دوم جای گرفته است و از لحاظ سطح کیفیت زندگی در وضعیت متوسطی قرار دارد. همچنین سکونتگاه‌های غیررسمی حاجی پیرلو با میانگین ۲/۹۲ در طبقه سوم و در وضعیت متوسط رو به پایین و اسلام‌آباد با میانگین ۲/۷۷ در طبقه چهارم و با توجه به میانگین کمتر از حد متوسط در پایین‌ترین سطح کیفیت زندگی قرار دارد و از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. بنابراین اولویت‌بندی سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف در جهت برنامه‌ریزی و ارتقای سطح کیفیت زندگی ساکنان توسط مدیران و برنامه‌ریزان شهری به ترتیب سکونتگاه‌های غیررسمی اسلام‌آباد، حاجی پیرلو، اسلام‌آباد و طرزیلو می‌باشد. با توجه به این مهم، به نظر می‌رسد با بهبود شاخص‌های کیفیت زندگی و ارتقای سطح عواملی که بر رضایتمندی از کیفیت زندگی تاثیر می‌گذارد بتوان رضایتمندی ساکنان و سطح کیفیت زندگی‌شان را تا حد شایان توجهی افزایش داد. در ادامه با توجه به مشکلات خاص هر یک از سکونتگاه‌ها به ارائه سیاست‌های اجرایی کارآمد خواهیم پرداخت.

سکونتگاه غیررسمی اسلام‌آباد: ۱- ارتقاء امنیت اجتماعی ساکنان ۲- تقویت اشتغال‌زایی نیروی انسانی ۳- کنترل توسعه فیزیکی سکونتگاه ۴- ارتقاء آموزش و مهارت‌های تحصیلی نوجوانان و جوانان ۵- بهبود کیفیت زیست محیطی

۶- مدیریت منابع کمیاب محله.

سکونتگاه غیررسمی حاجی پیرلو: ۱- بهبود کیفیت زیست محیطی محله ۲- ارتقاء آموزش‌های مهارتی و تخصصی نوجوانان و جوانان ۳- حمایت مالی دولت ۴- بسترسازی مشارکت مالی ساکنین محله ۵- ارتقاء امنیت اجتماعی ۶- بهبود خدمات اجتماعی ۷- امکان سنجی نیروی انسانی ۸- تقویت انسجام اجتماعی سکونتگاه. سکونتگاه غیررسمی اسلام آباد ۲: ۱- بهبود خدمات اجتماعی ۲- ارتقاء امنیت اجتماعی ۳- امکان سنجی نیروی انسانی. سکونتگاه غیررسمی طرزیلو: ۱- ساماندهی کالبدی فضایی ۲- بهبود حمل و نقل ۳- ارتقاء خدمات اجتماعی.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- ۱) اسماعیل‌پور، نجما. (۱۳۸۹). بررسی وضعیت مسکن در سکونتگاه‌های غیررسمی و ارائه راهبردهای ساماندهی آن مطالعه موردی: محله حسن آباد یزد. *مطالعات و پژوهش شهری و منطقه‌ای*، ۱ (۲)، ۹۵-۱۱۲.
- ۲) حکمت نیا، حسن. (۱۳۹۹). ارزیابی عوامل مؤثر بر ناپایداری سکونتگاه‌های غیررسمی براساس نظر مطلعان و ذینفعان کلیدی (مطالعه موردی: محلات حاشیه نشین شهر یزد). *فصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری*، ۷ (۱)، ۱۶۵-۱۵۱.
- ۳) حبیبی، میترا و گرامی، نیلوفر. (۱۳۹۷). چگونگی استفاده از فضاهای شهری در سکونتگاه‌های غیررسمی (مورد پژوهشی: جداره‌های شرقی بزرگراه چمران تهران، حدفاصل پل ملاصدرا و پل مدیریت. *نشریه پژوهش و برنامه ریزی شهری*، ۹ (۳۲)، صص ۱۷۴-۱۶۳.
- ۴) سرور، هوشنگ؛ فلاح‌پور، سجاد و جمالی، ابراهیم. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر حاشیه نشینی در شهر ارومیه. *دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری و شهرسازی، استانبول ترکیه*.
- ۵) سالاری سردری، فرزلی؛ حیدری مقدم، مصطفی؛ سبحانی، نوبخت و عارفی، اعظم. (۱۳۹۳). بررسی مؤلفه‌های کیفیت زندگی در فضاهای شهری (مطالعه موردی: شهر لامرد). *فصلنامه پژوهش‌های منظر شهری*، ۱ (۲)، ۹۱-۵۳.
- ۶) سازمان برنامه و بودجه استان آذربایجان غربی.
- ۷) شهرداری ارومیه، ۱۳۹۲.
- ۸) طلوع دل، طاهر؛ زارع، محمدصادق و سیده اشرف، مرضیه (۱۴۰۰). بررسی چالش ناپایداری اجتماعی اسکان غیررسمی مبتنی بر شاخص‌های توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی: منطقه ۲ تهران محله فرحزاد). *فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی*، ۱۰ (۲)، ۷۷-۹۴.
- ۹) عقبایی، ح. سام؛ نبی بیده‌ندی، غلامرضا و محمودزاده، امیر. (۱۳۹۹). راهبردهای ارتقاء مدیریت بحران در سکونتگاه‌های غیررسمی (نمونه موردی: کلان شهر تهران). *فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران*، ۱۰ (۲)، ۱۸۶-۱۹۹.
- ۱۰) کوکی، افشین. (۱۳۸۴). *برنامه ریزی به منظور ارتقای کیفیت زندگی شهری در مرکز شهر (مطالعه موردی: بافت مرکزی شهر خرم‌آباد)*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- ۱۱) مبارکی، امید و اکبری، صمد. (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری حاشیه نشینی در شهر ارومیه. *جمعیت*، ۲۱ (۸۹) و ۹۰ (۳۷-۵۲).
- ۱۲) مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). *نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن کل کشور*.
- ۱۳) مظفری‌نیا، اسماء. (۱۳۹۷). *تحلیلی بر علل شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیررسمی و نحوه برخورد با آنها مطالعه موردی: شهر ارومیه*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، به راهنمایی علی مصیب‌زاده، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه.
- ۱۴) نظریان، اصغر؛ سادین، حسن؛ زال‌نژاد، کاوه؛ استقامتی، مهناز و ولیانی، مهدی. (۱۳۹۵). *بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و*

جمعیتی (حاشیه نشینی و اسکان غیررسمی مهاجران شهر شهریار در سال ۱۳۸۸). نشریه تحلیل فضایی مخاطرات محیطی، ۳، (۳)، ۱۱۵-۱۳۵.

References

- 1) ADB. (2001). *Urban Indicators for Managing Cities: Cities Data Book*. Eds., M.S. Westfall and V. A. de Villa. Manila: ADB.
- 2) Aqbai, H., Nabi Bidhandi, Gh., & Mahmoodzadeh, A. (2019). Strategies for improving crisis management in informal settlements (case example: Tehran metropolis). *Knowledge Quarterly of Crisis Prevention and Management*, 10 (2), 186-199. [In Persian].
- 3) Ballantyne, R., & Oelofse, C. (1999). Informal Settlers' Perceptions of Environmental Quality: A Case Study of the Mizamoyethu Community, South Africa. *The Environmentalist*, 19(3), 203-215.
- 4) Berger, M. C., Blomquist, G. C., & Sabirianova Peter, K. (2008). Compensating differentials in emerging labor and housing markets: Estimates of quality of life in Russian cities. *Journal of Urban Economics*, 63(1), 25-55.
- 5) Beyene, G. A., & Dessie, Y. A. (2014). Assessment of informal settlement and associated factors as a public health issue in Bahir Dar City, North West Ethiopia: A community-based case control study. *Science Journal of Public Health*, 2(4), 323-329.
- 6) Bostock Marketing Group Ltd. (2008). *Quality of Life Survey*, Prepared for: Liverpool City Council, <http://www.liverpool.gov.uk/Images/tcm21-131461.pdf>.
- 7) Bunge, M. (1975). What is a quality of life indicators. *Social indicators Research*, 2(1), 65-79.
- 8) Chen, S., Cerin, E., Stimson, R., & Lai, P. C. (2016). An Objective Measure to Assessing Urban Quality of Life based on Land Use Characteristics. *Procedia Environmental Sciences*, 36, 50-53.
- 9) Cheuk M., & HO, E. (2012). *Renewing the urban regeneration approach in Hong Kong*. Discovery-ss student E-journal, College of Liberal Arts and Social Sciences, Hong Kong.
- 10) Costanza, R., Fisher, B., Ali, S., Beer, C., Bond, I., Boumans, R., Snapp, R. (2007). Quality of life: An approach integrating opportunities, human needs, and subjective well-being". *Ecological Economics*, 61(2-3), 267-276.
- 11) Cowan, R., & Hall, P. G. (2005). *The dictionary of urbanism*. Streetwise press.
- 12) Crockerl, Thomas F., Brownl, L., Clegg, A., Farley, K., Franklin, M., Simpkins, S., & Young, J. (2019). Quality of life is substantially worse for community-dwelling older people living with frailty: systematic review and meta-analysis. *Quality of Life Research*, 28, 2041-2056.
- 13) Cutter, Susan L. (1985). *Rating places: Geographers view on quality of life*. New York: Recourse publications in Geography.
- 14) Das, A. (2015). slum upgrading with communitymanaged micro fi nance : towards progressive planning in indonesia. *Habitat International*, 47, 256-266.
- 15) Das, Daisy. (2008). Urban Quality of life: A Case Study of Guwahati. *Social Indicators Research*, 88(2), 297-310.
- 16) Diener, E., & Lucas, R. (2004). Explaining differences in societal levels of happiness: Relative standards, need fulfillment, culture, and evaluation theory. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Periodical on Subjective Well-Being*, 1, 41-78.
- 17) El Din, H. S., Shalaby, A., Farouh, H. E., & Elariane, S. A. (2013). Principles of urban quality of life for a neighborhood. *HBRC Journal*, 9(1), 86-92.
- 18) El-osta HS. (2007). The Determinants of a Quality of Life Indicator for Farm Operator Households : Application of Zero-Inflated Count- Data Models. *Quality*, 1, 145-163.
- 19) Estoque, Ronald C., Togawa, T., Ooba, M., Gomi, K., Nakamura, S., Hijioka, Y., & Kameyama, Y. (2019), A review of quality of life (QOL) assessments and indicators: Towards a "QOL-Climate" assessment framework. *Ambio*, 48, 619-638.
- 20) Fahy, F. & Cinnéide, MÓ. (2008). Developing and testing an operational framework for assessing quality of life. *Environmental Impact Assessment Review*, 28 , 366 - 379.
- 21) Federation of Canadian Municipalities. (2004). *The FCM Quality of Life Reporting System. Quality of Life in Canadian Municipalities*. Available at: <http://www.fcm.ca/english/qol/reports.html>.
- 22) Foo, T.S. (2000). Sublective assessment of urban quality of life in Singapore(1997-1998). *Habitat International*, 24(1), 31-49.
- 23) Galdini, R. (2005). *urban regeneration process the case of genove, an example of integrated urban development approach*. genova: department of sociology and social science Press. 152.

- 24) Gibson, M. & Kocabaş, A. (2001). *London: Sustainable Regeneration- hallenge and Response*. Paper presented to the Rendez-vous Istanbul, International Urban Design Meeting, Mimar Sinan University, Istanbul, Turkey.
- 25) Gifford, R. (2009). *Environmental Perception and Cognition*. Translated By: Dehbashi, N., Architecture and Culture. 2/3.
- 26) Habibi, M., & Grami, N. (2017). How to use urban spaces in informal settlements (research case: the eastern walls of Chamran highway in Tehran, between Molla Sadra Bridge and Management Bridge. *Journal of Research and Urban Planning*, 9(32), pp. 163-174. [In Persian].
- 27) Hikmatnia, H. (2019). Evaluation of factors affecting the instability of informal settlements based on the opinion of informants and key stakeholders (case study: marginal neighborhoods of Yazd city). *Urban Social Geography Quarterly*, 7(1), 151-165. [In Persian].
- 28) Husmann, C. (2016). marginality as a root cause of poverty : identifying marginality hotspots in ethiopia. *World Development*, 78, 420-435.
- 29) Ismailpour, N. (2007). Investigating the housing situation in informal settlements and providing strategies for its organization, case study: Hasanabad neighborhood of Yazd. *Urban and Regional Studies and Research*, 1 (2), 112-95. [In Persian].
- 30) Ji J. (2002). Determinants of Family Life Satisfaction in Reforming Urban China. *Internatioal Journal of Comparative Sociology*, 43(2), 169-191.
- 31) John B. L., & Robert W. M. (1989). Evaluation of Neighborhood Quality. *AIP Journal*, 20, 195-199.
- 32) Kokbi, A. (2005). *Planning in order to improve the quality of urban life in the center of the city (case study: the central fabric of Khorramabad city)*. Master's thesis, Tarbiat Modares University, Tehran. [In Persian].
- 33) Landry, Ch. (1995). *The Art of Regeneration*, Urban Renewal Through Cultural Activity Demos Press .170.
- 34) Lee, Y. J. (2008). Subjective Quality of Life Measurement in Taipei. *Building and Environment*, 43, 1-12.
- 35) Lee, Y. J., (2008). Subjective Quality of Life Measurement in Taipei. *Building and Environment*, 43(7), 1205- 1215.
- 36) Lichfield, D. (2000). *The Context of Urban Regeneration*, in *Urban Regeneration*. Sage Publications Ltd.
- 37) London Sustainable Development Commission. (2004). *Report on London's Quality of Life Indicators* ,http://www.london.gov.uk/mayor/sustainabledevelopment/docs/lsc_indicators.pdf.
- 38) Marans, R. W., & Stimson, R. (2011). *Investigating Quality of Urban Life Theory, Methods and Empirical Research*. EBook. Springer Science + Business Media.
- 39) Massam, H. B. (2002). *Quality of Life: Public Planning and Private Living*. Progress in Planning.
- 40) Mc mahon SK. (2002). *The development of quality of life indicators - a case study from the City of Bristol* , UK. Ecological Indicators.
- 41) McCrea, R., Shyy, T.K., & Stimson, R. (2005). Modelling Urban Quality of Life in South East. Queensland by linking subjective and objective indicators, *Proceedings of the 28th Australia and New Zealand Regional Science Association International Annual Conference*, Wollongong.
- 42) Mccrea. R., Stimson .R., Western, J. (2005). Testing a moderated model of satisfaction with urban living using data for brisbane-south east queensland, australia. *Social Indicators Research*, 12, 121-152.
- 43) Mercer Human Resource Consulting LLC. (2007). *Defining Quality of Living*. <http://www.imercer.com/uploads/common/pdfs/definingqualityofliving.pdf>.
- 44) Mozafarinia, A. (2017). *An analysis of the causes of the formation of informal settlements and how to deal with them, a case study: Urmia city*. Master's thesis on urban planning, under the guidance of Ali Musibzadeh, Faculty of Architecture, Urban Planning and Art, Urmia University. [In Persian].
- 45) Mubarak, O., & Akbari, S. (2013). Investigating factors affecting the formation of marginalization in Urmia city. *Population*, 21 (89 and 90), 37-52. [In Persian].
- 46) Nazarian, A., Sadin, H., Zal Neza, K., Tastagami, M., & Valiani, M. (2015). Investigating economic, social and demographic factors (marginalization and informal settlement of Shahyar city immigrants in 2018). *Journal of Spatial Analysis of Environmental Hazards*, 3(3), 115-135. [In Persian].
- 47) *Program and Budget Organization of West Azarbaijan Province*. [In Persian].
- 48) Protect, M., & Gorden, P.(1992). *Planning For urban quality London*. London: Frances Pinter.
- 49) Rabbiosi, C. (2015). Renewing a Historical Legacy: Tourism, Leisure Shopping and Urban Branding in Paris. *Cities*, 4(1), 195-203.
- 50) Rapley, M. (2003). *Quality of life research : A critical introduction*. Sage Publications Limited.

- 51) Roberts, P., & Sykes, H. (2000). *Urban Regeneration*. Handbook, London: Sage Publications.
- 52) Salari Sardari, F. A., Heydari Moghadam, M., Sobhani, N., & Arefi, A. (2013). Investigating the components of quality of life in urban spaces (case study: Lamard city). *Urban Landscape Research Quarterly*, 1 (2), 53-91. [In Persian].
- 53) Santos, Luis D., Martins, I., & Brito, P. (2007). Measuring Subjective Quality of Life : A Survey to Porto ' s Residents. *Quality*, 1, 51-64.
- 54) Senlier, N., Yildiz, R., E. & Digdem Aktas, (2009). A Perception Survey for the Evaluation of Urban Quality of Life in Kocaeli and a Comparison of the Life Satisfaction with the European Cities. *Soc Indic Res*, 94:213–226.
- 55) Server, H., Falahpour, S., & Jamali, I. (2014). Investigating factors affecting marginalization in Urmia city. *The second international conference on new researches in civil engineering, architecture and urban planning, Istanbul, Turkey*. [In Persian].
- 56) Statistical Center of Iran. (2015). *The results of the general population and housing censuses of the whole country*. [In Persian].
- 57) Tesfazghi, E.S., Martinez, J.A., & Verplanke, J.J. (2010). Variability of quality of life at small scales: Addis Ababa, Kirkos Sub-City. *In: Social Indicators research*, 98(1), 3-88.
- 58) Tolo Del, T., Zare, M. S., & Seyida Ashraf, M (2021). Examining the challenge of social instability of informal settlements based on sustainable urban development indicators (case study: Farahzad District 2, Tehran). *Journal of Geography and Environmental Studies*, 10(2), 77-94. [In Persian].
- 59) Tsenkova, S. (2002). *Urban Regeneration, Learning from the British Experience*, Published by, Faculty Environment Design, University Of Calgary. 1-99.
- 60) Turksever, N. E., & Gunduz, A. (2001). Possibilities and Limitations for the Measurement of the Quality of Life in Urban Areas. *Social Indicators Research*, 53, 1-12
- 61) Ulengin, B., Ulengin, F., & Guvenc, U. (2001). A multidimensional approach to urban quality of life: The case of Istanbul, *European Journal of Operational Research*, 130, 361-374.
- 62) UN-Habitat. (2010). *Global urban indicators–selected statistics: Global report on human settlements*. Gateshead, England: Earthscan.
- 63) UN-HABITAT. (2011). *State of the Worlds Cities 2010/2011*; Bridging The Urban Divide, in: www.unhabitat.org.
- 64) United Nations Human Settlements Programme (UN - Habitat). (1998). *Global Urban Indicators Database*, Version 2, available in www.unhabitat.org.
- 65) Urban Task, F. (1990). *Toward an Urban Renaissance*. A Report of Urban Task Force 1990, UK.
- 66) Urmia Municipality, 2011. [In Persian].
- 67) Wann-Ming, W., (2019), Constructing urban dynamic transportation planning strategies for improving quality of life and urban sustainability under emerging growth management principles. *Sustainable Cities and Society*, 44, 275-290.
- 68) Woldetinsaye, S. G. (2011). *Analyzing variation of urban quality of life using participatory aproach in Addis Ababa, Ethiopia: a case study of kirkos subcity*. University of Twente Faculty of Geo Information and Earth Observation ITC, Enschede.
- 69) World Health Organization. (1997). *WHOQOL: Measuring Quality of Life*. Geneva: WHO.
- 70) Zebardast, E. (2009). The Housing Domain of Quality of Life and Life Satisfaction in the Spontaneous Settlements on the Tehran Metropolitan Fringe. *Social Indicators Research*, 12, 307-324.